

המטרות

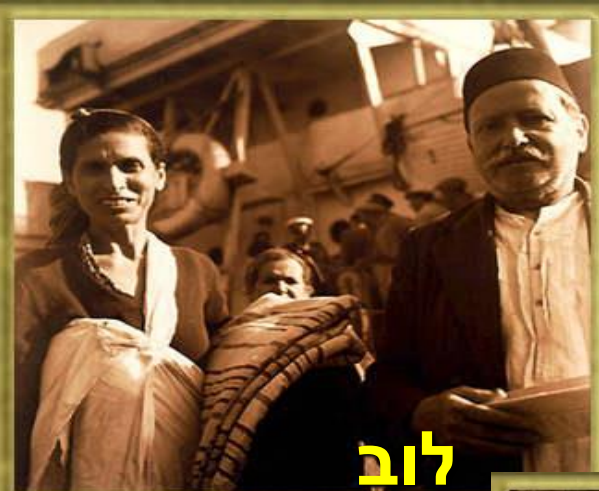
כללי - התלמיד יוכל להסביר את תהליך הקליטה בעשור הראשון והשני להקמת המדינה- הקשיים ודרכי התמודדות.

❖ התלמיד יוכל להציג את היקף העלייה, את ארצות המוצא של העולים ואת הגורמים לעלייה.

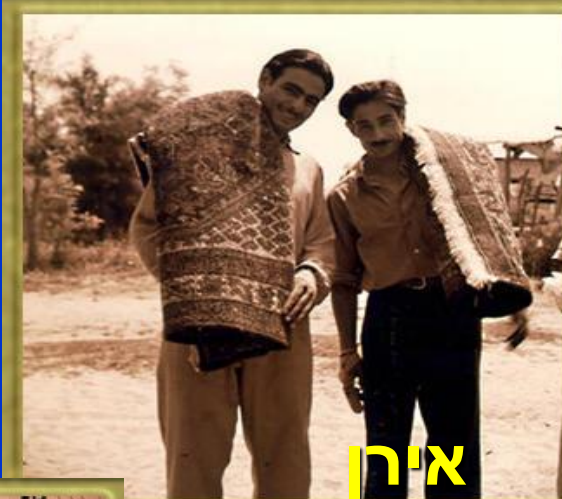
❖ התלמיד יוכל להסביר את תפיסת "כור ההיתוך"

❖ התלמיד יוכל להסביר את התמודדות הנהגת המדינה עם ארגון העלייה, קליטת העלייה מבחינה חברתית, כלכלית ותרבותית: בעיות הדיור ופיזור האוכלוסין, מעברות, עיירות פיתוח, התיישבות כפרית, בעיות חינוך, מתח עדתי - ואדי סאליב.

ארצות מוצאם של העולים והיקף העלייה

לוב

איח

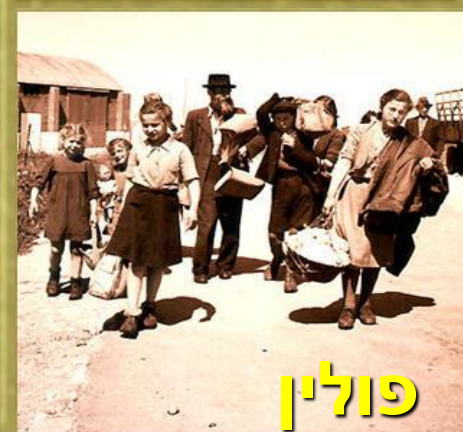
שנחאי (סין)

תימן

רומניה

פולין

ג'רבה (תוניס)

כורדיסטאן

טורקיה

אפגניסטאן

ארצות מוצאם של העולים והיקף העלייה

❖ כמיליון יהודים עלו לישראל בעשור הראשון לקיומה.

❖ כ-700 אלף מתוכם עלו בשלוש שנותיה הראשונות של המדינה (1948 – 1951).

❖ העולים בשנים אלה באו בעיקר מהמחנות בקפריסין, ממזרח אירופה, ממחנות העקורים בגרמניה, מאסיה וצפון אפריקה.

❖ בשלוש השנים הראשונות עלו לארץ כ-110 אלף יהודים מרומניה, כ-100 אלף יהודים מפולין, כ-70 אלף מבולגריה, כ-30 אלף מלוב, כ-130 אלף מעיראק ("עזרה ונחמיה") וכ-50 אלף מתימן ("מרבד הקסמים" / "על כנפי נשרים").

עליית "עזרה ונחמיה"

❖ כ- 130,000 עלו במסגרת המבצע.

❖ במשך מספר חודשים התקיים מבצע הטסה מבגדד לקפריסין ומשם לישראל ובהמשך טיסות ישירות לישראל.

❖ העלייה התאפשרה לאחר שממשלת עיראק התירה בחוק את יציאתם של היהודים, ולאחר שהיה חשש כי הממשלה העירקית תבטל את החוק היא הלכה וגברה.

מצוות ייב

אל סוכנות

עדת ייב	מספר ייב	שם ייב

נחתם הסכם בבגדד להטסת 50 אלף יהודים, ניר איסט', שהעבירה יפולי תימן ב-מרבד הקסטים'. תביא את פולי שירק ישר מהאגניה ללוד'.

עולים מעירק

עולים מעירק מגיעים ל"שער עליה"

ארצות מוצאם של העולים והיקף העלייה

❖ מסוף שנות החמישים ובשנות השישים היתה בעיקר עלייה מארצות מצוקה במזרח אירופה ובארצות האיסלם.

❖ בסוף שנות החמישים ובתחילת שנות השישים החל גל עלייה של יהודים מארצות צפון אפריקה שעמדו לקבל עצמאות.

❖ היה חשש של היהודים בארצות אלה שמצבם יורע בעקבות קבלת העצמאות. בתקופה זו עלו לישראל ממרוקו ומתוניס כ-160 אלף עולים.

האטה בעלייה

בשנים 1952 – 1955 חלה ירידה בכמות
העולים לארץ בשל מספר סיבות:
❖ שיפור במצב היהודים באירופה
המערבית

❖ בעיות כלכליות קשות במדינת ישראל.

❖ בצפון אפריקה נרתעו היהודים מקשיי
העולים שעלו לארץ בשנים קודמות.

❖ חל שינוי במדיניות העלייה. לנוכח
הקשיים של השנים 1948-1951 הוחלט
להעדיף עולים צעירים, בריאים ובעלי
רכוש.

❖ רבים מריכוזי העולים כבר עלו (מחנות
העקורים, יהדות תימן וכד').

❖ פולין, שבה היה ריכוז יהודי ניכר, סגרה
את שעריה והעלייה ממנה נעצרה. 9

השנה	מס' עולים
1951	175,000
1952	24,000
1953	21,000
1954	18,000

עצירת העלייה בפולין

ראש ממשלת פולין: כל יהודי דשאי לעלות, הריחי לטפל בדחישה בכל בקשה עליה - אמר צירנקביץ לסופר 'מעריב'

הממשלה הפולנית תפלוט את כל הבקשות לביטול אישור עלייה ליהודים שיש להן אישור עלייה מן הממשלה הפולנית. זאת על פי הצהרה שפרסם היום סופר 'מעריב'.

הצהרה זו ניתנה על ידי ראש הממשלה הפולנית, ז'קס קזימירז'ק, במסגרת פגישה עם שגריר ישראל בפולין, משה שרת, ביום רביעי.

הצהרה זו ניתנה לאחר ששרת ביקש מהממשלה הפולנית להפסיק את הדחייה של הבקשות לביטול אישור עלייה ליהודים שיש להן אישור עלייה מן הממשלה הפולנית.

שרת אמר כי הוא מודע לכך שהממשלה הפולנית תפלוט את כל הבקשות לביטול אישור עלייה ליהודים שיש להן אישור עלייה מן הממשלה הפולנית, אך הוא מקווה שזו תהיה הפעולה האחרונה של הממשלה הפולנית בנושא זה.

פולין תרשה לעולים לצאת עוד מרץ 1951?

— האם יש חידושי סוכנו, זמריני ופאריס —
לפי ידיעות סוכמכות שהגיעו לפולין, הממשלה הפולנית תרשה לעולים לצאת עוד מרץ 1951.

הממשלה הפולנית תרשה לעולים לצאת עוד מרץ 1951, אך זאת תהיה תחת תנאים מסוימים. הממשלה הפולנית תרשה לעולים לצאת עוד מרץ 1951, אך זאת תהיה תחת תנאים מסוימים.

הממשלה הפולנית תרשה לעולים לצאת עוד מרץ 1951, אך זאת תהיה תחת תנאים מסוימים. הממשלה הפולנית תרשה לעולים לצאת עוד מרץ 1951, אך זאת תהיה תחת תנאים מסוימים.

הסיבות לעלייה - מאירופה

- ❖ מרבית העולים שהגיעו מאירופה בשנים הראשונות היו ניצולי שואה – "שארית הפליטה".
- ❖ רובם עלו בגלל התפיסה שהתגבשה בעקבות השואה – חוסר רצון להישאר במקומות שבהם התרחשה השואה.
- ❖ בחלק ממדינות אירופה נערכו פוגרומים ביהודים לאחר השואה, כמו בעיר קילצה בפולין ביולי 1946. עבור ניצולי השואה נתפסה הקמת מדינת ישראל כפיצוי וכתחליף להרס החיים באירופה בשואה.
- ❖ בשנת 1956 נערך המרד ההונגרי כנגד השלטון הסובייטי במדינות מזרח אירופה ובמשך תקופה קצרה נפתחו גבולות הונגריה ואוסטריה ואלפי יהודים נמלטו מהונגריה.

הסיבות לעלייה - מצפון אפריקה והמזה"ת

- ❖ הקמת מדינת ישראל היתה סיבה עיקרית לעליות מארצות אלה בשנים הראשונות.
- ❖ בשנים 1948 – 1949 עלו לישראל חלק גדול מאוכלוסיית היהודים שחיו בארצות אלה. חלק מן האוכלוסייה ראה בהקמת מדינת ישראל אות מבשר לבואו של המשיח.
- ❖ במדינות אלה החלו סימנים של פגיעות ערבים ביהודים והדבר ערער את הביטחון העצמי של היהודים ואת יחסי השכנות הטובים עם האוכלוסיה הערבית.

הסיבות לעלייה - מצפון אפריקה והמזה"ת

❖ התעצמות הסכסוך בין ישראל למדינות ערב בעיקר לאחר מלחמת העצמאות החריפה את מצבם של היהודים בארצות ערב.

❖ שליחים ציוניים שפעלו במדינות אלה הזהירו מן הסכנה הנשקפת ליהודים.

❖ תהליך הדה-קולוניזציה בארצות אלה- ההשתחררות מן הקולוניאליזם האירופי וקבלת העצמאות של המדינות - חיזק את הלאומיות הערבית במדינות וגרם לערעור ביטחונם של היהודים.

צפת

הסיבות לעלייה - מצפון אפריקה והמזה"ת

- ❖ היהודים זוהו עם הגורמים הקולוניאליסטים, בחלק הארצות נהנו מזכויות יתר לעומת המוסלמים.
- ❖ היהודים, שפרנסתם הסתמכה על השלטון הקולוניאליסטי, נאלצו כעת לחפש מקורות פרנסה אחרים.
- ❖ שינוי בפעילותם של הארגונים הציוניים בארצות צפון אפריקה והמזרח התיכון – בעבר עסקו הארגונים הציוניים בחיזוק התרבות הציונית בקרב היהודים (לימוד השפה העברית בעיקר).
- ❖ לאחר מלחמת העולם השניה החלו הארגונים הציוניים והכלל-יהודיים שפעלו בארצות האיסלם לעסוק בעידוד עליה יהודית למדינת ישראל ובארגונה.

תפיסת "כור ההיתוך"

- ❖ עם קום המדינה שאפה הנהגת המדינה ליצור דמות של ישראלי חדש – "הצבר".
- ❖ כדי לעצב את העולים החדשים בדמות הצבר נוצרה תפיסת "כור ההיתוך", שטענה, שעל העולים לאבד את כל סימני הגולה היחודיים להם ולאמץ דפוסי התנהגות "צבריים".
- ❖ גישה זו נבעה מן החשש של הנהגת המדינה, שהעולים שהיו בני תרבויות שונות מאלה של בני הארץ ישנו את אופייה של המדינה.

תפיסת כור ההיתוך

- ❖ דוד בן גוריון הסביר את גישת "כור ההיתוך" בכך שיש להנחיל לעולים החדשים את המורשת והתרבות של הישוב בארץ ישראל – ציונות, חלוציות, אהבת הארץ.
- ❖ בתהליך נדרשו העולים לאבד את כל הסימנים והתרבות שהביאו איתם מארצות המוצא שלהם. יצירת "כור ההיתוך" הוטלה על מערכת החינוך ועל צה"ל.
- ❖ הרצון להפוך את העולים החדשים במהירות ל"צברים" הצריך מערכת חינוך המונית, שתעסוק בלימוד השפה העברית ובהנחלת הערכים הציוניים לעולים.

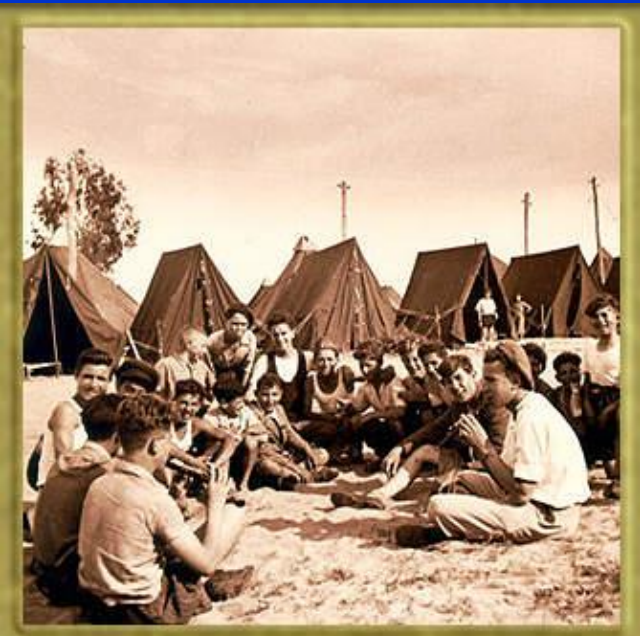
תפיסת כור ההיתוך

- ❖ ב-1949 נחקק "חוק לימוד חובה", שקבע שילדים בגילאים 5 – 14 זכאים לחינוך חינם. ילדים בגילאים 14 – 17 חויבו ללמוד בבתי ספר לנערים עובדים.
- ❖ מערכת החינוך הישראלית בשנים הראשונות ביטאה בצורה קיצונית את תפיסת "כור ההיתוך" ושאפה למחוק את הסימנים שהוגדרו "גלותיים" אצל העולים.

תפיסת כור ההיתוך

- ❖ דוד בן גוריון דרש בתחילה שהחינוך במחנות העולים יהיה אחיד. במסגרת תפיסה זו חויבו ילדים עולים דתיים, בעיקר מתימן, לגזוז את פאותיהם. דרישה זו עוררה סערה רבה בקרב הממסד הדתי בישראל.
- ❖ ב-1953 נחקק "חוק החינוך הממלכתי" שביטל את הזרמים השונים במערכת החינוך וקבע חינוך אחיד לכל הזרמים, למעט החינוך החרדי, שנותר עצמאי.
- ❖ ב-1954 התבצעה עבודת התנדבות רחבת היקף שבמסגרתה למדו עברית כ-60 אלף עולים חדשים.

התמודדות הנהגת המדינה עם ארגון העלייה הגדולה

- ארגון העלייה ההמונית הצריך כספים רבים, ומדינת ישראל הסתייעה בארגונים יהודים עולמיים כמו הקונגרס היהודי העולמי וארגון הג'וינט.
- למרות זאת, העלייה ההמונית הציבה קשיים רבים בדרכה של מדינת ישראל, שהתמודדה עם קשיים כלכליים קשים בשנים הראשונות לקיומה.
- בהנהגת הישוב התנהל ויכוח לגבי נחיצותה של מדיניות העלייה ההמונית והועלו טיעונים בעד או נגד העלייה.

קודות למען צמצום העלייה בישיבת הממשלה והסוכנות

ראש הממשלה: תפקידנו להכפיל את הישוב, הרבו בעלייה!

"הבוקר" 24.10.1949 — מאת סופר "הבוקר" בירושלים —

הרי יש לעשות את כל המאמצים למימוש הדבר.

ראש הממשלה מר בן-גוריון נשא את הקצר בנאומיו בפגישה זו. הוא כמוכן בעד הרחבת העלייה. בתשובה למסקקים אמר: "ממשלה זו אמרה: תפקידה להכפיל את הישוב במשך ארבע שנים. עזרו לנו, הרבו בעלייה!" הדברים היו מכוונים כלפי חברי הנהלת הסוכנות, אורחי הממשלה בקריה.

התוצאה המעשית הראשונה של פגישה זו היא: הקמת ועדה משותפת קבעה של הממשלה והנהלת הסוכנות היהודית, שתסייע אחת לשבוע לדיון בעניני עלייה וקליטת עלייה. מטעם הממשלה נכנסו לוועדה: השרים אליעזר קפלן, משה שפירא ודוד רמז. מטעם הנהלת הסוכנות: היה לאשכול, יצחק רפאל וצבי הרמן.

שאלת ירושלים, שעמדה על הפרק בפגישה זו, נדחתה לישיבה הבאה, שתערך בודאי תוך חודש ימים. כן הוחלט, שהסוכנות היהודית תשתתף במחצית תקציב החיינוך בישראל.

ידם של מצודי העלייה, ההמונית, בקרב הממשלה והנהלת הסוכנות היהודית, היתה על העליונה בפגישה המשותפת האחרונה של הנהלת הסוכנות והממשלה, שנערכה בקריה.

טענות דורשי הצמצום היו: (א) יש להסיר דיר עלייה לפי יכולת קליטה; (ב) עלייה המונית ללא הגבלה עלולה להביא משבר; (ג) יש לנהוג זהירות יתרה בסיסמאות של עלייה המונית.

אם מי הדרישה לצמצום העלייה אינה סר פולרית, וכל מי שתיוחס לו עמדה כזו יראה הכרח להכחישה אפילו רשמית, הרי כפי שנודע לי היו דורשי ה"זהירות" שר האוצר מר אליעזר קפלן ושר הפנים מר משה שפירא ובהם המכו. פ. רוזנבליט ולמרכה ההסתעה גם חבר הנהלת הסוכנות מר מאיר גרוסמן.

לעומתם טענו יתר משתתפי הישיבה לעלייה ללא הגבלת ממדים. "זהו ירח הדבש של העם היהודי ויש לחונג אותו בעלייה גדולה". אם כי המעמסה תהיה כבדה מנשוא,

טענות
נגד
העלייה
ההמונית

התמודדות הנהגת המדינה עם ארגון העלייה הגדולה

טענות נגד העלייה ההמונית:

- ❖ בעיות כלכליות – תעסוקה, דיור, חינוך, אפשרויות קליטה מועטות.
- ❖ מדינת ישראל נפגעה קשות כתוצאה ממלחמת העצמאות ודרוש זמן לשקם אותה כדי שתוכל לקלוט עלייה המונית.
- ❖ עיצוב אופי החברה – רצון ליצור חברה איכותית, יצרנית במדינת ישראל.
- ❖ דעות קדומות וסטריאוטיפים כנגד יהודי ארצות האיסלם.
- ❖ לא נשקפת סכנה ליהודים במדינות אלה.

התמודדות הנהגת המדינה עם ארגון העלייה הגדולה

טענות בעד העלייה ההמונית:

- ❖ מטרת הציונות – קיבוץ גלויות, הקמת בית לעם היהודי כולו בארץ ישראל.
- ❖ כמות היהודים בארץ ישראל חשובה בעת מלחמה.
- ❖ כמות היהודים בארץ ישראל חשובה לשמירה על הצביון הדמוקרטי של המדינה.

התמודדות הנהגת המדינה

עם ארגון העלייה הגדולה

- ❖ בעשור הראשון והשני למדינת ישראל התקיימו שלוש צורות של עלייה במקביל, בהתאם לארצות המוצא של העולים ולסכנה שנשקפה להם:
- ❖ עליית הצלה – "חיסול גלויות" - לוב, עיראק, תימן. במדינות שבהן היתה סכנה לגורל היהודים אורגנה עליית הצלה המונית.
- ❖ עלייה חשאית – לבנון, סוריה, מצרים, מרוקו. במחצית השניה של שנות החמישים ובשנות השישים אורגנה עלייה חשאית במדינות שבהן נאסרה העליה, שהיתה בממדים לא גדולים.

התמודדות הנהגת המדינה עם ארגון העלייה הגדולה

- ❖ עלייה מבוקרת – במקומות שבהם לא נשקפה סכנה לגורל היהודים התבצעה במקביל לעליית ההצלה מדיניות של עלייה מבוקרת, על פי מספר קריטריונים: גיל, בריאות, כושר עבודה ומספר הנפשות במשפחה. (מרקו, טוניס)
- ❖ הממשלה הקימה גוף מתאם, שנקרא "המוסד לתיאום" שקבע את מדיניות העלייה. גוף זה נתן הנחיות לשליחי הציונים, שפעלו בכל מדינה.
- ❖ השליחים שפעלו בכל מדינה הורכבו מנציגי מפלגות, נציגי הסוכנות היהודית, נציגי ארגונים יהודיים בינלאומיים ורופאים שנשלחו ממדינת ישראל.
- ❖ ההנחיה לשליחים הציוניים היתה למיין את העולים ולעודד את עלייתם של אלה שיכולים לתרום לבנייתה של המדינה.

**הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת העלייה**

**ירושלים כ"ד בתשרי תש"י
(17.10.49)**

מס' 2115/113/165

**אל: המשרדים הארצישראליים
ח.ג.,**

בזמן האחרון חזרו ונשנו מקרים של עולים חולים במחלות מידבקות רציניות, שהגיעו לארץ ובידיהם אישורים לעלייה מבחינת בריאות. עובדה זו מעמידה אותנו על ליקויים בבדיקה הרפואית ובמילוי ההוראות שנשלחו למשרדים הארצישראליים בעניין זה. עם ההחלטה להקים בקרוב מוסד מיוחד לקליטת המקרים הסוציאליים, שנתקבלה על ידי הסוכנות היהודית, ממשלת ישראל והג'וינט – יש לצפות לתזוזה ניכרת בשטח זה. אולם, עד להוראות על כך מאתנו יש לדחות את עליית החולים ויתר הסוגים הנכללים במקרים הסוציאליים – ולהקפיד בינתיים על מילוי ההוראות הקיימות.

**בכבוד רב,
יצחק רפאל
ראש מחלקת העלייה**

דפוסֵי ארגון העלייה

בעיות הדיור ופיזור האוכלוסין

❖ קליטת העלייה בעשורים הראשונים התבצעה תוך כדי עיצוב גבולותיה של מדינת ישראל.

❖ בשנת 1948 היה רוב הישוב היהודי מרוכז במישור החוף ובמרכז הארץ.

❖ הישוב היהודי לא היה ערוך מבחינת אפשרויות מגורים לקליטת עלייה מסיבית, ולכן הקליטה התנהלה בין פתרונות ארעיים כמו מחנות העולים והמעברות, לבין פתרונות קבע כמו עיירות הפיתוח וההתיישבות הכפרית.

❖ ההתיישבות היתה אחד האידיאלים החשובים של המדיניות הציונית. היא נועדה לבסס את גבולות המדינה, לאפשר פרנסה לתושבים ולייצר מזון לאוכלוסיית המדינה ההולכת וגדלה.

דפוסי ארגון העלייה - מחנות העולים

- רוב העולים התגוררו תחילה בשיכונים ארעיים – מחנות הצבא הבריטי שפונו, בתים ערבים נטושים בערים המעורבות ובמחנות מיוחדים שהוקמו במקומות שונים בארץ ונקראו "מחנות העולים".
- מחנות העולים שימשו לקליטת העולים מרדתם מהאוניה ועד למעבר לשיכון הקבע או להתיישבות.
- בתקופת השהות במחנות, שארכו לפעמים חודשים ארוכים, סיפקה המדינה את כל מחסורם של העולים החל ממזון, שירותי בריאות, חינוך וכו'.
- משך התקופה הארוכה של השהייה במחנות השפיעה על העולים מבחינה חברתית.
- ב-1950 התמלאו מחנות העולים הזמניים והוחלט על הקמת מעברות.

במחנה עולים בבית ליד

חיים
באוהל

ארוחת צהריים

ילדים משחקים

מחנות העולים

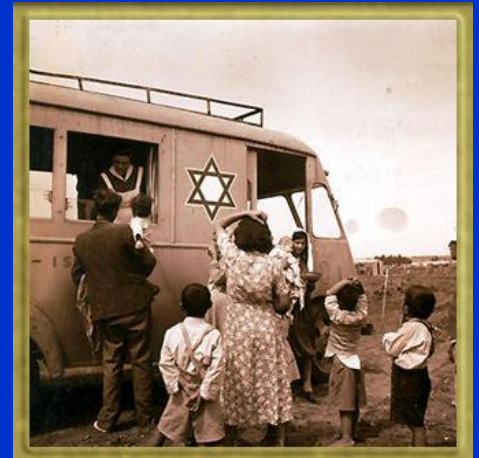

יוחל במסע הסברה בין העולים למען ייצאו מהמחנות ל"מעברות"

יוחק חוק לפיו יותן שיכון רק לעולים שהיו במעברה

ת ל - א ב י ב . — מחלקת הקליטה של הסוכנות עומדת להתחיל במסע ארצי לסנות את בתי העולים מטרבית יושביהם והעברתם ל"מעברות" בכל חלקי הארץ. מבצע "מעברות" יכלול את כל משפחות העולים אשר בראשן עומדים גברים עד גיל 45. ויוצא מכלל זה יהיו רק מקרים סוציאליים ומשפחות המסופלות במספר ילדים יוצא מגדר הרגיל. יוצא חוק, אשר לפיו לא יוכל עולה חדש לקבל שיכון במשך הזמן אלא אם כן עבר תקופת מגורים במעברה. חוק זה יכלול גם עולים בעלי אמצעים אשר לא יוכלו עוד לחכות בבית עולים, עד שכיתם ייבנה.

י"משמר" אוגוסט 1950

דפוסֵי ארגון העלייה - המעברות

❖ המעברות היו שיכונים זמניים לעולים, ובהן הם נדרשו לעבוד כדי לקיים את עצמם עד שיגיעו לשיכון קבע.

❖ המעברות הוקמו כיישובים ארעיים בסביבת ישוב וותיק והיוו מקום שיכון של אוהלים, צריפים, בדונים ופחונים.

❖ המעברות הוקמו לעולים מכל המדינות, אך רוב העולים שהתגוררו במעברות באו מארצות האיסלם.

❖ עולים אלה שהו זמן רב יותר במעברות מעולי ארצות אירופה משתי סיבות: פעילותם של ארגוני סיוע שסייעו לעולים מארצותיהם וקרובי משפחה של העולים מארצות אירופה שחיו בארץ וסייעו להם להגיע לדיור קבע.

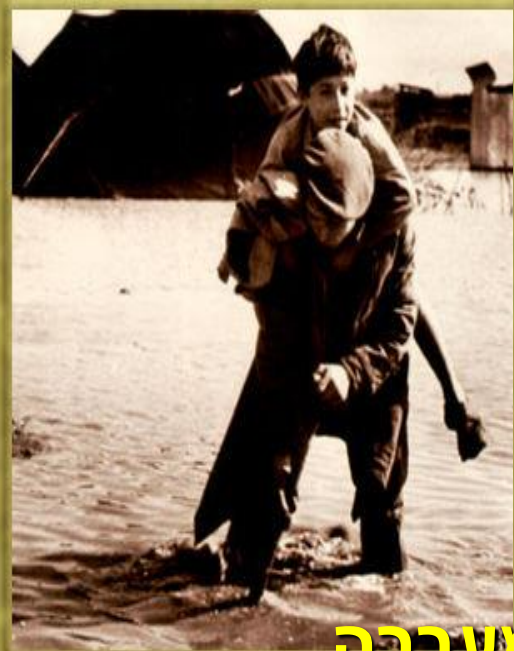
החיים במעברה

מתחממים ליד הפרימוס

משפחה ליד הבודון
במעברת חלסה

חורף במעברה

פחון במעברת תלפיות

דפוסי ארגון העלייה - המעברות

❖ תנאי החיים במעברות היו קשים מאוד – צפיפות רבה, תנאי ניקיון ירודים, חוסר במזון, שירותי בריאות לקויים, מחסור במקומות תעסוקה.

❖ בראשית 1952 החל חיסול הדרגתי של המעברות. חלק מהמעברות הפכו לישובי קבע – ירוחם, קריית מלאכי, קריית שמונה.

❖ ב-1963 חיו עדיין 15 אלף איש במעברות בישראל.

מהמעברה לשיכון (מתוך סלאח שבתי)

בשיכון? אתה קולט? תמיד מקבלים

В квартире? Ты понял? Получаешь то,

דפוסי ארגון העלייה - עיירות הפיתוח

- ❖ צורת קליטה אחרת של העולים היתה "עיירות הפיתוח" – ישובים עירוניים מרוחקים ממרכז הארץ שהוקמו במיוחד עבור העולים.
- ❖ עיירות הפיתוח הוקמו משום שלא כל העולים יכלו לעסוק בחקלאות ולמדינת ישראל היו חסרים ישובים עירוניים בינוניים בפריפריה (רחוק מן המרכז).
- ❖ עיירות הפיתוח נתנו מענה לצורך בפיזור אוכלוסייה לאורך הגבולות וליישוב אוכלוסייה באזורים מבודדים. "שרשרת הביטחון" – הקמת עשרות ישובים לאורך גבולות המדינה במטרה ליצור חיץ בטחוני מגן בפני מדינות ערב. בישובים אלה יושבו בעיקר עולים מארצות האיסלם.

דפוסי ארגון העלייה - עיירות הפיתוח

- ❖ בשנים 1948 – 1963 הוקמו ברחבי ישראל כ-30 עיירות פיתוח בצפון הארץ, בנגב ובמרכז הארץ. (קרית שמונה, מצפה רמון, קרית גת, בית שמש, דימונה...)
- ❖ ברוב הערים לא עלתה כמות האוכלוסייה על 20 אלף נפש. בערים אלה הוקמו מפעלי תעשייה – בעיקר תעשיית טקסטיל, במטרה לספק מקורות פרנסה לתושבים.
- ❖ רוב העיירות נקלעו לקשיים כלכליים, שיעור אבטלה גבוה, הממשלה יזמה עבודות "דחק"- יעור, סלילת דרכים...
❖ בהמשך עודדה הממשלה יזמים להעביר מפעלים לאזורי הפיתוח.
- ❖ רוב האוכלוסייה בעיירות הייתה מעדות המזרח, בעיקר יוצאי צפון אפריקה.
- ❖ בעלי כישורים מקצועיים גבוהים עזבו בדר"כ מהפריפריה למרכז.

עבודות "דחק"

עבודות יעור בפרוזדור י - ם

סלילת הכביש לסדום

דפוסֵי ארגון העלייה- מושבי העולים

- ❖ בתקופת מלחמת העצמאות ועד 1952 הוקמו כ-270 נקודות ישוב חקלאיות חדשות, רובן היו מושבים וחלקן – קיבוצים.
- ❖ 147 מהם היו ישובים חקלאיים לעולים – בעיקר מושבים.
- ❖ הכוונת העולים להתיישבות החקלאית היתה מנוגדת לאורח חייהם של רוב העולים.
- ❖ רוב עולי ארצות האיסלם לא באו מרקע חקלאי ולא היו בעלי אידיאולוגיה של עבודת אדמה ונעשה ניסיון להעביר אותם להתיישבות חקלאית ועבודה יצרנית.
- ❖ מדריכים חקלאיים נשלחו למושבי העולים כדי להכשיר אותם, בנוסף נשלחו מדריכות להכשיר את נשות העולים במשק בית, בגידול ילדים וכו'.

שיעור נשק

הדרכה חקלאית

מושבי העולים

עולים מבולגריה

לאן? ...
לכפר

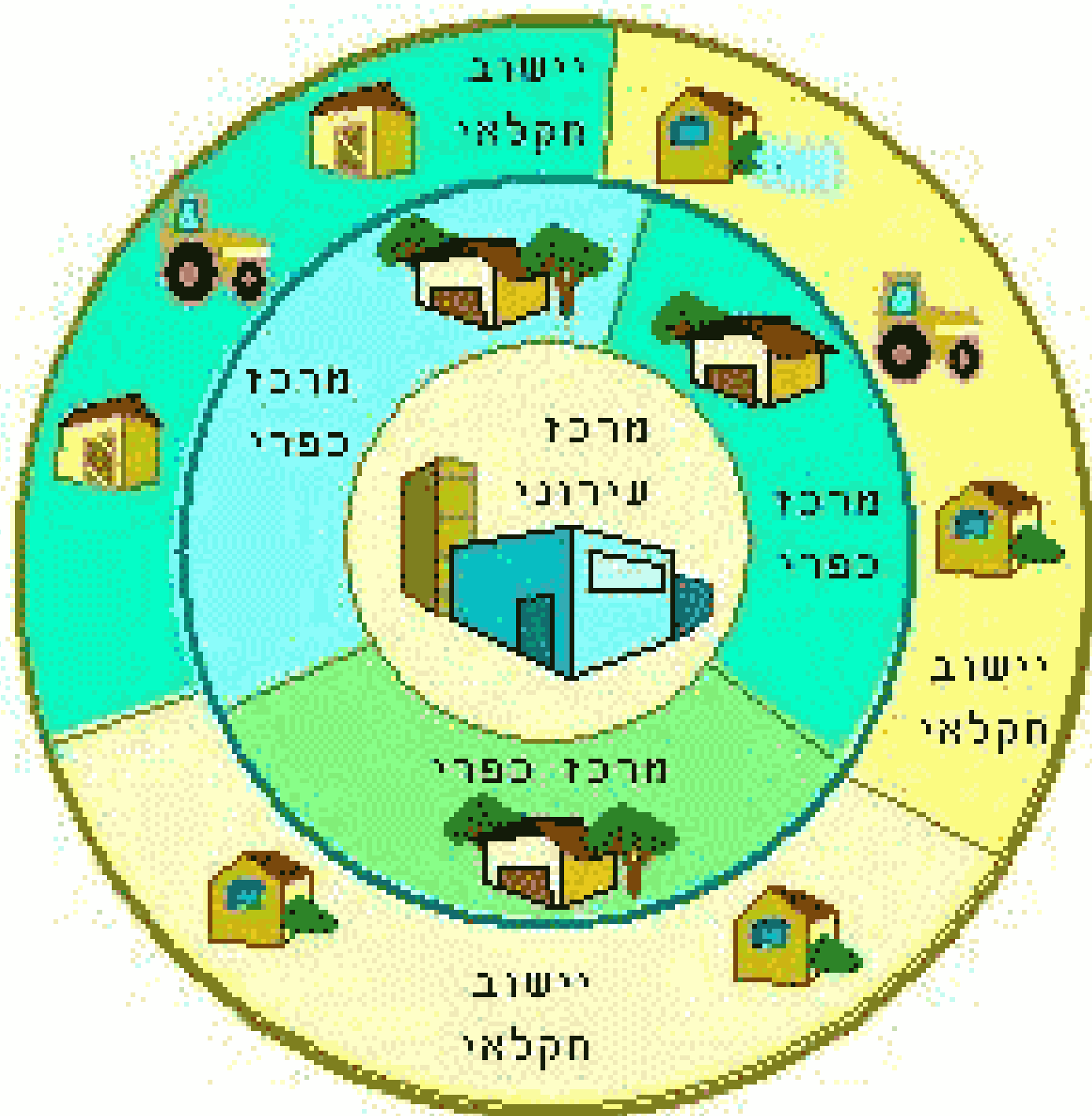
עולים מלוב -
תל מונד

דפוסֵי ארגון העלייה

- ❖ ההתיישבות החקלאית במושבים היתה בעייתית במיוחד ונדונה לכשלון – בשל הקשיים הכלכליים ובשל אי ההתאמה של אורח החיים של העולים לעבודה החקלאית.
- ❖ חלק גדול מהמושבים הוקם באיזורי הספר ובאיזורים שננטשו ע"י הערבים מתוך מדיניות פיזור האוכלוסין היתה מגמתית – להבטיח חלוקה של האוכלוסיה בכל רחבי הארץ.
- ❖ בשל תנאי הקליטה השונים של העולים, יושבו בעיקר עולי ארצות האיסלם בפריפריה – בעיירות פיתוח ובמושבים חקלאיים, ועולי ארצות אירופה נקלטו בערים במרכז הארץ ובקיבוצים.
- ❖ המושבים המרוחקים ועיירות הפיתוח הפכו למוקדים של זעם. תסכול ותחושת ניצול שחשו יהודי ארצות האיסלם.

תכנון התיישבות אזורית

הבעיות המרכזיות בקליטת העלייה

השתלבות בעבודה

פערים כלכליים

התנשאות הוותיקים

פערים תרבותיים

מתח עדתי

בעיות חברתיות

פערים כלכליים

- ❖ בשנים הראשונות נוצרו פערים גדולים בין הוותיקים לבין העולים, בעיקר אלה שבאו מצפון אפריקה ואסיה.
- ❖ הפערים באו לידי ביטוי במקומות המגורים - הוותיקים בעיקר בערים ובקיבוצים בעוד שהעולים ביישובים נידחים (עיירות/ מושבי עולים) בפריפריה
- ❖ פערים בתעסוקה - משרות חשובות יותר לוותיקים, משרות פוליטיות, משרדים ממשלתיים ואילו העולים בעבודות דחק או פועלים.
- ❖ הוותיקים השתכרו יותר מהעולים.

קשיים בהשתלבות בשוק העבודה

- בחו"ל עסקו העולים בעיקר במסחר, מלאכה, תעשייה ופקידות, מיעוט עסק בחקלאות או במקצועות חופשיים.
- מקצועות אלה לא תאמו את צרכיו של המשק הישראלי (ואת אפשרויות התעסוקה שלו).
- רוב העולים נאלצו למצוא פרנסה בעבודות פשוטות ששכרן נמוך וחסרות יוקרה חברתית.

צפת

התנשאות הוותיקים

- ❖ הוותיקים ראו בעולים מארצות אסיה ואפריקה כ"פרימיטיביים" חסרי השכלה.
- ❖ הוותיקים שלחמו על הקמת המדינה חשבו שמגיע להם להחזיק בעמדות המפתח, העולים צריכים לחכות, להתאמץ, לסבול... כפי שהם סבלו.
- ❖ הקיבוצים הפגינו התנשאות כלפי העולים, תושבי עיירות הפיתוח ומושבי העולים שהיו בקירבתם.

"אנחנו - והם"

יחס הישוב לעולה החדש) מכתב של קורא שפורסם

בידבר" באוקטובר 1949

עים ועצלנים, תרבותיים ופרימיטיביים, ישרים ומושחתים, ספסרים ותמימי-דרך, אך הלילה לנו לדבר על כל העולים בעל אנשים נחותי דרגת, אסור שהמונה עור ל'ת חדש יישמע באזנינו כמושג של אדם קירד מנכסיו המוסריים והתרבותיים. חלילה לנו להרחיקם בדיבור ובמעשה, זו השעה לכולנו הוא מאמץ מיוחד לקרבם, להבינם, לנחמם, לעודדם ולהדריכם, ובי מידה שיש צורך - גם לשנותם.

הישוב ידע בשעתו להעריך ולהתלהב מגבורתם של אנשי "יציאת אירופה", אך כיום אין הוא נכון להקדיש רגעים מספר על מנת להראות לעולה חדש איזו כתובת, לעזור לו למצוא את האוטובוס הנכון או להורות לו באיזו תחנה עליו לרדת, כא"שר העולה נתקע בתל"אביב ואינו יכול לחזור למחנהו אין תל"אביב רבתי מוכנה לתת לו קורת גג ללילה אחד ועליו לתעות כמו בנכר בין זרים, ודלתות תל"אביב סגורות ונעולות בפניו - בתקופה שעד רי הארץ פתוחות לרווחה, היחס האדיש והמתנכר של הציבור לעולים החדשים יוצר התמרמרות הנחפסת למקור של אנר"גיה שלילית והרסנית. יחס זה של כלל הציבור מצא לו עור בעתונות, המסייעת בהרעלת האוירה ע"י האשמות והשמצות כלפי העולים.

הנקלט של היום צריך להיות הקולט של מחר. הנקלט של היום הכרח הוא שיראה לפניו קולט מסוד, שיהיה לו סמל ודוגמה לעתיד. בתקופה זו של עליה המונית על כל העם להיות משפחה אחת, וכל פרט חייב להיות משענת לעולתו, לצערנו אנו

הם כולם כך - אינם רוצים לעבוד, הם רק רוצים שיתנו להם את הכל". תן להם דירות, עבודה נוחה וכו', הם מלאים טענות כרמון, תביעות ודרישות". דברים כאלה נשמעים בבית וברחוב, כאשר נוג"עים בכעית העולים החדשים. "אנו הותיר קים סללנו כאן את הכבישים, ייבשנו את הביצות, רעבנו ובנינו ולא היו לנו תביעות כל שתן, והם שלא היחה להם כל ברירה אחרת, אלא לעלות לארץ, חושבים שאנו חייבים להם תודה, שעלינו לשלם להם תמורת בואם". חסלים, הם ואנחנו". "אנחנו והם" עלולות לסלג את הישוב לשני מחנות, ופילוג זה מסוכן הוא ונושא בקרבו חידקי שנאה וטינה.

הישוב שתבע עליה המונית אינו מראה נכונות לקלוט את המוני העולים, אמנם הסוכנות והממשלה עושות כמיטב יכולתן על מנת להקל את קליטת הרבבות, אולם האיש ברחוב, הנהג באוטובוס, השקיד ליד האשנב, השוטף על הכביש, אינם מראים נטיה להיענות לדברים קטנים שהעולה נו"קק להם שעה-שעה, העולים ססתובבים בינינו כזרים, והתמרמרותם הולכת ונוב"רת, נכון, לא כל דרישותיהם ותביעותיהם של כל העולים מוצדקות, נכון, יש ביניהם אהרן מסויים שאינו נוטה להיי עבודה ה"סבור שמגיע לו סיצוי בעד שנות הסבל האיומות שעברו עליו, נכון, יש בהם אהרן מסויים, שחשב כי עם עליתו תמסקנה כל דאנותיו, העליה הזאת היא רבגונית ויכול אתה למצוא בה חומר אנושי מכל המי"נים, כמו בצבור התל"אביבי ובכל צבור אחר בעולם, אפשר למצוא ביניהם הר"י

התנשאות הוותיקים

פערים תרבותיים

- ❖ העולים מארצות האיסלם היו רגילים לחיי חברה בתוך משפחה מורחבת וסגורה.
- ❖ משבר העליה והמפגש עם החברה הישראלית גרמו להתערערות המסגרת המשפחתית המסורתית.
- ❖ פיזור העולים בכל הארץ ניתק אותם מהדפוסים הקהילתיים שהיו מסגרת חברתית תומכת ומייצבת.
- ❖ הסתגלות לכללי המשחק של חברה מודרנית .
- ❖ הסתגלות להתנהגות הילדים, המאכלים, הלבוש וכו'.

בעיות חברתיות

- ❖ העולים יוצאי אסיה אפריקה התקשו להיקלט בקרב החברה הוותיקה שהייתה מורכבת בעיקרה מיוצאי אירופה.
- ❖ החברה הוותיקה ראתה בעולים מארצות האיסלם כנחשלים וחסרי השכלה.
- ❖ העולים הרגישו כי חייהם מנוהלים ע"י אנשי הממסד האשכנזי ברובו, וכי הם קובעים את גורלם כגון: מקום המגורים, במה יעסקו לפרנסה, היכן ילמדו הילדים.
- ❖ בקרב בעולים התערער מעמד ההורים והתחזק מעמד דור הבנים.
- ❖ הוותיקים החזיקו במשרות מפלגתיות וחלשו על עמדות כוח והשפעה.
- ❖ הוותיקים שמרו על מסגרת חברתית יציבה בעוד שהעולים נאלצו לוותר על חלק מאורח חייהם ולהסתגל לאורח חים חדש.
- ❖ הוותיקים שולטים בשפה, במנהגים ולעולים היה קשה להשתלב בחיים הציבוריים.

מתח עדתי

- ❖ הישוב היהודי בארץ ישראל לפני קום המדינה הורכב ברובו מעולים שמוצאם היה מארצות אירופה. המפגש עם עליה המונית מארצות צפון אפריקה התרחש ב-1949, בעליה ממרוקו.
- ❖ בקרב הממסד הציוני נחשבו עולים אלה לחסרי מודעות ציונית, מה שהוביל לגישה פטרונית ומתנשאת כלפיהם.
- ❖ הגישה המתנשאת גרמה לרגשות קיפוח בקרב העולים, אך עדיין רגשות אלה נשארו סמויים ולא התבטאו על פני השטח.
- ❖ בנוסף העולים מארצות אירופה הצליחו בדר"כ לצאת לאחר זמן קצר מהמעברות, בזכות קרובים במדינת ישראל וארגוני סיוע של יהודים מארצות המוצא שלהם. עובדה זו, בשילוב עם מדיניות פיזור האוכלוסין המגמתית והמפלה הגבירה את תחושת הקיפוח של העולים יוצאי ארצות האיסלם.

מהומות במחנה העולים בגבעת שאול

העולים תובעים שהאוכל יוגש להם בנפרד — מספר עולים שלושה שוטרים נפצעו

העולים שבנובם פכו נרות המרות ועל לו בהשגחת הבוקר את שפיר המחנה ולא נתנו למנהלים ולעובדים להכנס אליו. הם הקיפו בריקנות במקומות שונים במחנה והודיעו שרק על טעם יזכרו הסכידים. המישטרה מביעה למקום

השידולים לא אנופילו ואז נראה השי" טרה להשלים סוף במקום המתורדים סר" כי להעיר את למישטרה ואז הנועה לעבורת של שוטרים. שפדיו את הולת של המחנה סתה על ידי הפעלת בכוונותיהם ובהסוים סבת על ידי הפעלת סכוונותיהם ובהסוים מספר ולדים וצפים לתוך יפולוכיות של בור. בסוים קמה סמונה והעולים החלו לר" נום את השוטרים באבנים. המישטרה סתתה בארבע יריות באויר על מנת להסחיד את העולים, אולם הללו לא נרתעו והמשיכו בריימת אבנים. תוך הרגומה נפצעו הרונפים בעצמם.

שיפדנו, שכומר במקום שפע פסי העור לים כי הנאיהם במחנה זה הם לפסה סבל מקורת. תפאל הדיור הם ברזים — ילדור העולים ארוב מקבלים אוכל לפי טעמם. **עייפו מועקבוו ביתור**

ישים אחרי סיסר לר" שאין סכוני לפי סוד יוזר בתור. בנדוי לקבל מנת האוכל סה המטכטת אינה אחת סיפורה שורה עוזבת את ולדה בביות ועוזבת שינות רבות לסבלת מנת האוכל ומשאיו תוזרת מוצאת היא את ילדה סתגוללים סקסר. על כן סיפוי סבה מהעולים. תמליטו לשים קץ לסכנותיהם. תהלת המחנה עברה הבטיחה. שומסת להם אוכל בנפרד אולם ברעו התחרון בי"ו לה את החלטתה.

לאחר שהסקרה שכבה במחנה, והירחות נרבעו ומה המחנה יסדה קטל. שלאחד סרב, שמיסות מיטמות היו סעעס סבל הורי דלה, ולחות ואדני חלונות הסכו למחסימיים כשיפת הגורים נכונה הנהלת המחנה באו"ם עם העולים ולאחר דין ודברים נכבעה תה" לת המחנה להביעה למסך לעולים את אוכלם בעצמם.

מספר עולים ושלושה שוטרים נפצעו אחרול בשעות הבוקר במחנה העולים וסכנתה שאל בירושלים. כאשר העולים חבעו מהנהלת המחנה שהמסך להם הכבוד זה הפסד אוכל בלתי מבושל ובנפרד. זו הפעם הרא" עזרה יקרה סחיטת במחנה עולים בירושלים

"הבוקר" סרץ 1950

אבן-פנה לשיכון הצי הכלליים בפ"ת

צעים (השבון סוקס בחוך סרוס סונות). אולם אני יסמה — אמר ראש העיריה — שבטקום יקסמ כלים וס"ת תוסת כשסון חדש בשדשדה ספעלות הרחביס"י, דיר א. ריסלט הביא את ברכת סרכו המסלנה וס"י יספן לוצקי, יירי המסתודיות הצו"י נית בארנבטינה, הביע את נאוויו על פעילת השיכון המכבעת בסוים.

את המרכות סיוס סר צורא איכולוב קעמד על חלקו של הצמד האווירי בבוין הארץ. כהום הררכות התכבדו הגיבויים כמטקאות ובמגדנות יסוובנו ע"י ארנון הנשים הציוניות הכלליות.

אנוכל מנהל על ידי הצויות הכלליים כמנה המנה בבנין ססון א. על יסם הא" חום יסראלית סכסורי סלחסת. סכס תננת אבן הסיפת כערך בשעה 4 אחתיצ כהמחלפות לגיצי סרכו האודחים. המסד והננים והקורי המסלנה ססחה תקרה. כמס" בית חסיכון ובנו 99 כורים. כני 3-2 יודים.

כמונת הננה אבן הסינת דיבר על ססיה הנפילת. שארלנה את חסיכון חום סו ב. נודרון יירי תמנוי את ברנת הצעילית הביא סר יוסף ססיר. ראש העיר יורה. אמי סכסער לראות בייבוים של

מחאה של עולים

יד יצודת את ארדהנת

לתוז חלב של ארד ישראל

מס' כ"ה, חי' חסן תשי"ז	העורך ד"ר יהודה קאהן	מס' כ"ה, חי' חסן תשי"ז	העורך ד"ר יהודה קאהן
------------------------	-------------------------	------------------------	-------------------------

12000 שובתים ומפגינים בעברות

אלה הם צעדים ראשונים בלכר" - מכריזים דוברי המפגינים; - העולים מוסתים
ע"י גורמים מהחוץ; - הרקע: העברה לשיכון קבע; - המשטרה במצב חכן

מהומות ואדי סאליב

- ❖ ב- 1958, חיו בארץ ישראל כ-160 אלף יוצאי מרוקו ומצבם היה קשה.
- ❖ אחוז הקשישים והחולים שבהם היה גבוה יחסית.
- ❖ רבים מהם התפרנסו בדוחק מעבודות בלתי מקצועיות וזמניות והתגוררו בעיירות מרוחקות.
- ❖ אלו מהם שהגיעו אל הערים הגדולות, התגוררו בשכונות עוני צפופות, דוגמת ואדי סאליב.
- ❖ רבות מבין 19 אלף המשפחות, שחיו באותה תקופה במעברות, היו מקרב יוצאי מרוקו.

מהומות ואדי סאליב

- ❖ ביולי 1959, בוואדי סאליב, שכונה ערבית לשעבר, בתחתית העיר חיפה, שכונת עוני, שמרבית מתושביה עולים מארצות האיסלאם, בעיקר ממרוקו, פרץ סכסוך בבית קפה.
- ❖ בעל בית הקפה, שלא הצליח להשתלט בעצמו על הסכסוך, קרא למשטרה
- ❖ השוטרים השתמשו בכוח ואחד השוטרים ירה באדם, שלטענת השוטרים היה שיכור וגילה התנגדות. הפצוע נלקח לבית החולים עם פצעים קלים, אך באותו לילה נפוצה שמועה, כי הפצוע נפטר.

מהומות ואדי סאליב

- ❖ שמועת זו גרמה ליציאת רבים להפגנה נגד המשטרה.
- ❖ ההפגנה הפכה למהומה: מכוניות הועלו באש, חנויות נפרצו ונבזזו, שוטרים ואזרחים נפצעו ועשרות נעדרו.
- ❖ כעבור יום התפשטו המהומות לכל רחבי הארץ בדר"כ לשכונות המאוכלסות בעולים ממרוקו, בעיקר בבאר שבע ובמגדל העמק והפגנות סוערות נערכו במקומות רבים.
- ❖ ניידות משטרה נרגמו באבנים.
- ❖ משרדי מפא"י וההסתדרות נפרצו ונבזזו.

מהומות ואדי סאליב

- ❖ האירועים העלו על סדר היום את מצוקת העולים מצפון אפריקה, את תנאי חייהם ואת האפליה מול הוותיקים.
- ❖ כמה ימים לאחר פרוץ המהומות, מינתה הממשלה ועדת חקירה ציבורית בראשות משה עציוני (שופט בית המשפט המחוזי).
- ❖ בפני הוועדה התייצב דוד בן הרוש, בן עדת מרוקו, מנהיג המהומות בואדי סאליב.
- ❖ בן הרוש וסיפורו האישי שיקף את מצבם העגום של עולי מרוקו. בן הרוש סיפר שלאחר שהשתחרר מהצבא התקשה למצוא מקום עבודה ומקום מגורים הולם, וכי חש שדוחים אותו על רקע עדתי.

מהומות ואדי סאליב

❖ לאחר כחודש הוגשו מסקנות הועדה:

❖ "לדעת הועדה אין לזהות את העדה הצפון אפריקאית עם המעשים הללו בואדי סאליב. אף כי הרקע של המהומות היה סוציאלי ועדתי, הן לא נשאו אופי בין-עדתי ולמעשה לא היו כל פגיעות של בני עדה אחת בבני עדה אחרת".

❖ לדעת חברי הועדה "חלקים מסוימים של עדת יוצאי צפון אפריקה (בתוך השכונה) טעונים מידה מרובה של הרגשת אפליה וקיפוח... הוועדה משוכנעת, כי בקרב חלקים ניכרים של היישוב, מיוצאי צפון אפריקה, ובעיקר ממרוקו, קיימת הרגשת קיפוח ואף אפליה כלפיהם".

❖ "יש להביא בחשבון, גם את ההשפעה הפסיכולוגית ההרסנית של מציאת ריכוזים של מאוכזבים, הנתונים במצוקה חומרית קשה ובעלי הרגשת קיפוח עמוקה".

תוצאות ומשמעות מהומות ואדי סאליב

- ❖ המהומות עוררו ויכוח חריף בחברה הישראלית. חלק הסכימו, כי מדובר בציבור, הסובל מאפליה ומקיפוח. אפליה על רקע עדתי. אחרים טענו, כי מדובר בציבור פחות משכיל אשר לא עושה הרבה לשפר את מצבו.
- ❖ הימים היו ימי בחירות, לכן הושקע הון רב יותר בהוצאת העולים מהמעברות.
- ❖ בן הרוש נשפט ונדון לשנתיים מאסר (עונשו הופחת בהמשך לעשרה חודשים) הוא ניסה להתמודד בבחירות אבל הרשימה שלו לא עברה את אחוז החסימה.
- ❖ המפלגות הוותיקות, הגדילו את מספר המועמדים ברשימותיהן מבני עדות המזרח. וכן הוקמו רשימות עדתיות שביקשו להיבחר לכנסת.

תוצאות ומשמעות מהומות ואדי סאליב

- ❖ הוגשה הצעת חוק, לפיה יוענק מענק למשפחות ברוכות ילדים והוחל בתכנון קורסים מקצועיים לחיילים משוחררים.
- ❖ המהומות גרמו נזק תדמיתי לישראל נזק תדמיתי.
- ❖ המהומה חרתה צלקת חברתית.
- ❖ וואדי סאליב הפך לסמל של מצוקה והתעוררות חברתית.
- ❖ במהומות אלו ניתן לראות את ניצני הפגנות "הפנתרים השחורים" שנערכו בירושלים בתחילת שנות ה-70, הפגנות שהעלו שוב את בעיית הקיפוח העדתי.

מקורות

גולדה מאיר מתארת בזכרונותיה את העלאת יהודי תימן:

- "ב-1947, ימים אחדים אחרי שהחליט האו"ם על החלוקה, הורע מצב יהודי תימן. אלפים מיהודי תימן – ששמעו כי סוף-סוף קמה מדינת ישראל – נטלו בייאושם ובאימתם את גורלם בידיהם לבסוף וברחו. הם הלכו בקבוצות של שלושים או ארבעים איש, סבלו התנפלויות של שודדים ערבים. אכלו רק פיתה, דבש ותמרים ככל שיכלו לשאת ושילמו כופר מופרז לנסיכויות המדבריות השונות שבהן עברו – בעד כל נפש אדם, עולל שנולד וספר תנ"ך. רובם הגיעו לעדן ולמחנות שאורגנו שם בשבילם על ידי ועד הג'וינט ושבהם פעלו רופאים ועובדים סוציאליים מישראל; שם החליפו כוח, התפללו, וקראו בספרי התנ"ך שלהם. אך הואיל והמצרים חסמו את תעלת סואץ לשיט ישראלי, הרי יכלו להגיע לישראל בדרך אחת בלבד – וזו הייתה דרך האוויר. בכל יום ויום הוטסו לישראל חמש מאות או שש מאות יהודים תימנים במבצע שעד מהרה נודע בשם "מרבד הקסמים"! רכבת אווירית זו נמשכה כל שנת 1949, ועד שהסתיימה הביאה לישראל ארבעים ושמונה אלף יהודים תימנים. לפעמים הייתי נוסעת ללוד ומסתכלת במטוסים מעדן בנחיתתם, משתוממת על כוח הסבל והאמונה של נוסעיהם התשושים. "ראית כבר פעם אווירון?" שאלתי קשיש אחד מגודל זקן. "לא", השיב. "אבל אתה לא פחדת לטוס?" הוספתי לשאול. "לא", חזר ואמר בתוקף רב. "הכול כתוב בתנ"ך. בישעיה. 'ואשא אתכם על כנפי נשרים'."

- © מתוך: מאיר, גולדה. (1975). חיי. תל אביב: ספריית מעריב.

על העלייה הגדולה - לובה אליאב

- "כיוון שבאו גלים לא מתוכננים, ובשנים הראשונות מאה אלף ומאתיים אלף יהודים בשנה, וגם יותר, עשינו מה שיכולנו: קודם כול אָכלסנו את הבתים בערים שהערבים נטשו. כך יישבנו את יפו ואת החלק הערבי של חיפה, ירושלים, רמלה ולוד, אבל בעיקר יפו. ואם מדברים על "הבולגרים של יפו" – הם לא נשלחו לשם מתוך תכנון, אלא מפני שבאו בבת-אחת כמעט כל יהודי בולגריה, וצריך היה למצוא להם בתים. המחנות של הצבא הבריטי, שצה"ל לא היה צריך, התחילו להתמלא במשפחות של עולים. המחנות לא היו בנויים לזה, ובצריפי הפח הגדולים שהיו בנויים למחלקת חיילים, וכאן הכניסו בהם חמש משפחות, שמונה משפחות – כמה שנכנס. בלי סידור.
- ואז החלו לנטות אוהלים. לקחו קצת גם מהצבא והתחילו לצאת קריאות דחופות לשליחינו ברחבי העולם: "לקנות אוהלים. קנו אוהלים גדולים, בינוניים וקטנים". אבל גם האוהלים לא הספיקו, והעולים הוסיפו לבוא גלים-גלים, אלף ביום! ואז עברו לשיטה של בְּדוֹנִים: לקחו יריעות של אוהלים קרועים, יצרו מהן גג וארבעה קירות – וכך קם והיה בְּדוֹן, ונוצרו מחנות של בְּדוֹנִים."
- © מתוך: אליאב, לובה. (1987). "40 שנה לתחילתה של העלייה הגדולה". סקירה חודשית. תל אביב: משרד הביטחון - ההוצאה לאור.